

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisilain 9 luvun 1 ja 10 §:n muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisilain 9 luvun 1 ja 10 §:n muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 151/2022 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Eduskunta-aloite

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavan aloitteen:

- Toimenpideoite TPA 69/2021 vp Mia Laiho kok Toimenpideoite poliisin virka-avun maksullisuuden poistamisesta kiireellisissä lastensuojelu- ja eläintensuojelutehtävissä

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Marja-Leena Härkönen, sisäministeriö
- lainsäädäntöneuvos Lauri Koskentausta, oikeusministeriö
- neuvotteleva virkamies Tiina Muinonen, sosiaali- ja terveysministeriö
- poliisitarkastaja Marja Kiiski, Poliisihallitus

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITE

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi poliisilakia, sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annettua lakia, mielenterveyslakia, vankeuslakia, valvotusta koevapaudesta annettua lakia, yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annettua lakia, yhdistelmärangaistuksen täytäntöönpanosta annettua lakia, pakkokeinolakia, ulosottokaarta, asevelvollisuuslakia, sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annettua lakia, siviilipalveluslakia sekä työtaturma- ja ammattitautilakia. Lisäksi esityksessä ehdotetaan kumottavaksi eräiden poliisin virka-apukustannusten korvaamisesta annettu laki.

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2022 vp

Poliisilaissa säädettäisiin poliisin antaman virka-avun maksullisuudesta. Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain nojalla poliisin antama virka-apu olisi maksutonta lastensuojelutehtävässä ja sosiaalihuoltolaissa tarkoitettussa kiireellisessä tehtävässä. Poliisin antama virka-apu säädettäisiin maksuttomiksi niissä tehtävissä, jotka ovat säädetty edellä mainituissa muissa laeissa.

Esityksen tavoitteena on lisätä niiden henkilöiden suojaa, jotka ovat yhteiskunnassamme erityisen haavoittuvassa asemassa. Samalla pyritään turvaamaan poliisin ja sosiaalihuollon viranomaisten mahdollisuudet hoitaa niille laeissa säädetty tehtävät.

Esitys tukee pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman tavoitetta lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisestä ja ensisijaisuudesta.

Esitys liittyy valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen ja tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

Toimenpidealoite

Toimenpidealoitteessa TPA 69/2021 vp ehdotetaan, että poliisin virka-avun maksullisuuden epäkohtien korjaamiseksi ryhdytään toimenpiteisiin ja lainsäädäntömuutoksiin.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Esityksen keskeinen muutos on, että poliisilakiin (872/2011) lisätään säännökset poliisin antaman virka-avun maksullisuudesta sekä henkilöstä, joka tekee päätöksen virka-avusta perittävästä maksusta. Nykyisin poliisin antaman virka-avun kustannusten korvaamisesta sekä virka-avun maksullisuudesta ja maksuttomuudesta säädetään eräiden poliisin virka-apukustannusten korvaamisesta annetussa laissa (259/1956) ja valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla annetussa poliisin suoritteiden maksullisuudesta vuonna 2022 annetussa sisäministeriön asetuksessa (1191/2021). Esityksellä kumotaan eräiden poliisin virka-apukustannusten korvaamisesta annettu laki.

Esityksen mukaan poliisin antaman virka-avun maksullisuus säilyy pääsääntönä. Lisäksi esityksessä ehdotetaan useisiin lakeihin muutoksia, joiden perusteella poliisin antama virka-apu on maksutonta. Esimerkiksi sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeudesta annettuun lakiin (812/2000) ehdotetaan, että lastensuojelutehtävässä ja sosiaalihuoltolaissa tarkoitettussa kiireellisessä tehtävässä poliisin antama virka-apu on maksutonta. Pääsääntöisesti virka-apua annetaan näissä tilanteissa toiselle viranomaiselle.

Lisäksi ehdotus sisältää poikkeuksen maksun perimättä jättämiselle sosiaalisista, taloudellisista tai muihin näihin verrattavista henkilökohtaisista syistä. Kyse on harkinnanvaraisesta kohtuullistamissäännöksestä, kun virka-avun pyytäjänä on yksityinen henkilö.

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2022 vp

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Hallintovaliokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Virka-avun maksullisuus

Valiokunnan saaman selvityksen perusteella poliisin antamasta virka-avusta ei ole aiemmin peritty siitä aiheutuneita kustannuksia, vaikka poliisin suoritteiden maksullisuudesta annetussa asetuksessa maksullisuudesta on jo aiemmin säädetty. Poliisihallitus muutti syksyllä 2020 poliisin virka-apumenettelyn ohjeistuksen ja laskutuskäytännön, jolloin tilanne muuttui. Esityksen tarkoituksena on säätää virka-avun maksullisuudesta lain tasolla ja toisaalta myös säätää niistä tilanteista, jolloin virka-apu on maksutonta.

Esityksessä ehdotetaan, että poliisin antama virka-apu on lähtökohtaisesti poliisilain 9 luvun 1 §:n 4 momentin mukaan maksullista, jollei laissa säädetä poikkeusta maksullisuuteen. Päätöksen perittävästä maksusta tekee päällystöön kuuluva poliisimies, joka lähtökohtaisesti tekee myös päätöksen virka-avun antamisesta.

Valiokunta toteaa, että ehdotukseen ei sisälly erillistä säännöstä virka-avun pyytäjän informoimiseksi siitä, onko virka-apu maksullista vai maksutonta ja miten virka-avusta perittävä maksu määräytyy. Hallintovaliokunta kiinnittää huomiota tässä yhteydessä hallintolain 8 §:n (434/2003) neuvontaa koskevaan säännökseen ja hallintolain 6 §:n hallinnon oikeusperiaatteisiin. Viranomaisen on hallintolain neuvontaa koskevan säännöksen mukaan mm. huolehdittava siitä, että asiakkaalla on selkeä käsitys menettelyllisten oikeuksiensa käyttämisestä.

Ehdotetun poliisilain 9 luvun 1 §:n 5 momentin mukaan maksun suuruus määritetään siitä aiheutuvien kustannusten perusteella. Lisäksi lain 9 luvun 10 §:n 2 momenttiin lisätään sisäministeriön toimivalta antaa asetuksella tarkempia säännöksiä maksusta, joka peritään virka-avun pyytäjältä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan poliisin virka-avun maksun määräytyminen perustuu jo voimassa olevan maksuasetuksen perusteella omakustannushintaan, joka on laskettu siten, että maksu kattaa virka-avusta aiheutuneet todelliset kulut. Maksu sisältää erilliskustannukset (yksinomaan maksullisen toiminnan aiheuttamat kustannukset) sekä yhteiskustannukset (maksullisen toiminnan, yhteisrahoitteisen toiminnan ja muun toiminnan yhteisesti aiheuttamat kustannukset). Erilliskustannuksiin lasketaan aineet ja tarvikkeet, henkilöstökustannukset, vuokrat, palveluiden ostot sekä muut erilliskulut. Maksullisen toiminnan osuuteen yhteiskustannuksista luetaan kaikki ne kustannukset (esimerkiksi tietojärjestelmäkustannukset), joilla on aiheuttamisyhteys kyseiselle maksulliselle toiminnalle. Yhteiskustannukset sisältävät myös tukitoimintojen kustannukset ja poistot.

Edellä todetun mukaisesti virka-avusta aiheutuvan maksun määrittämiseen käytetään yhtä omakustannushintaa. Asetuksenantovaltuus voi siten koskea käytännössä vain maksun suuruutta. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta toteaa, että asetuksenantovaltuuden tarkoituksena on ollut, että sisäministeriö voi antaa tarkempia säännöksiä virka-avusta perittävän maksun suuruudesta. Valiokunta katsoo, että säännöstä tulee tältä osin tarkentaa.

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2022 vp

Virka-apua koskevan maksun perimättä jättäminen

Ehdotetun poliisilain 9 luvun 1 §:n 5 momentin mukaan virka-avusta aiheutuva maksu voidaan jättää perimättä, jos se on perusteltua sosiaalisista, taloudellisista tai muista näihin verrattavista henkilökohtaisista syistä. Esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että arviointi maksun perimättä jättämisestä tulee tehdä tapauskohtaiseen harkintaan perustuen. Perusteluissa kuvataan esimerkinomaisesti tilanteita, jolloin maksun perimättä jättäminen voi olla perusteltua. Perusteluissa todetaan myös, että poliisin on mainittava virka-avun pyytäjälle maksuttomuudesta ja neuvottava häntä hallintolain (434/2003) 8 §:n mukaisesti.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kun kyse on tilanteesta, jossa henkilön on itse vedettava maksuttomuuden perusteisiin mahdollisesti kiireellisessä tai muuten vaikeassa tilanteessa, on tärkeää pitää huolta siitä, ettei esimerkiksi henkilön mahdollinen puutteellinen kielitaito, vähemmistöön kuuluminen tai henkilöllä olevat ikään, terveydentilaan tai vammaisuuteen liittyvät rajoitteet tai ominaisuudet tai uhka fyysisen väkivallan kohtaamisesta taikka se, ettei hän tunne lain sisältöä, johda siihen, että hänen oikeutensa maksuttomuuteen ei toteudu. Valiokunta korostaa, että tällaisissa tilanteissa on harkintaa tehtäessä ja henkilön antamaa selvitystä vastaanotettaessa tärkeää huolehtia perus- ja ihmisoikeuksista ja erityisesti tosiasiallisen yhdenvertaisuuden toteutumisesta.

Hallintovaliokunta viittaa erityisesti edellä jo mainittuun hallintolain 8 §:n neuvontaa koskevaan säännökseen ja hallintolain 6 §:n hallinnon oikeusperiaatteisiin. Viranomaisen on neuvontaa koskevan säännöksen mukaan mm. huolehdittava siitä, että asiakkaalla on selkeä käsitys menettelyllisten oikeuksiensa käyttämisestä. Hallinnon oikeusperiaatteista esimerkiksi tasapuolisen kohtelun vaatimus merkitsee, että hallinnossa asioiville pyritään turvaamaan yhdenvertaiset mahdollisuudet asioidensa hoitamiseen ja oikeuksiensa valvomiseen. Tasapuolisen kohtelun merkitys korostuu silloin, kun viranomainen käyttää yksityisten oikeusasemaan tai toimintamahdollisuuksiin kohdistuvaa harkintaa. Tällöin viranomaisen on erityisesti huolehdittava siitä, että hallinnossa asioivilla on yhtäläiset mahdollisuudet päästä selvyyteen lakiin perustuvista oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan.

Hallintovaliokunta pitää selvänä, että erityisesti silloin, kun virka-apua annetaan yksityisille henkilöille, hallintolaista seuraa esimerkiksi asiakkaalle ilmoittamiseen ja neuvontaan liittyviä velvollisuuksia. Virka-apupäätöksen tekijän on siten hallintolain nojalla ilmoitettava virka-apyynnön maksuttomuudesta virka-avun pyytäjälle ja neuvottava häntä siihen liittyvistä menettelyistä, eikä näistä tehtävistä ole siten tarpeen erikseen säätää tässä yhteydessä. Pykälän säännöskohtaisten perustelujen viittaus siihen, että poliisin tulee mainita virka-avun pyytäjälle maksuttomuudesta ja neuvottava tätä hallintolain mukaisesti, korostaa perustellusti sitä, että poliisin tulee arvioida maksun perimättä jättämistä koskevia tilanteita oma-aloitteisesti.

Toimenpidealoite

Toimenpidealoitteessa on kyse poliisin virka-avun maksullisuuden poistamisesta kiireellisissä lastensuojelu- ja eläintensuojelutehtävissä. Hallituksen esityksessä ehdotetussa poliisilain muutoksessa lähtökohtana on poliisin antaman virka-avun maksullisuus ja esityksessä ehdotetaan muutoksia eri lakeihin, joissa säädetään tietyille viranomaisille annettavan virka-avun maksutto-

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2022 vp

muudesta. Esimerkiksi sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeudesta annettuun lakiin (812/2000) ehdotetaan, että lastensuojelutehtävässä ja sosiaalihuoltolaissa tarkoitettussa kiireellisessä tehtävässä poliisin antama virka-apu on maksutonta. Lisäksi esityksessä säädetään harkinnanvaraisesta, yksityiselle henkilölle annettavasta mahdollisuudesta maksuttomaan virka-apuun. Esitykseen ei sisälly virkaeläinlääkärille annettavan virka-avun maksuttomuutta. Maksullisuus säilyy poliisin virka-avun antamisen pääsääntönä. Hallintovaliokunta ehdottaa näin ollen toimenpidealoitteen TPA 69/2021 vp hylkäämistä.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki poliisilain 9 luvun 1 ja 10 §:n muuttamisesta

1 §. Poliisin antama virka-apu ja sen maksullisuus. Pykälän 5 momenttiin hallintovaliokunta ehdottaa selkeytettäväksi sääntelyä siten, että maksun suuruudessa on kyse nimenomaan virka-avusta aiheutuvista kustannuksista.

10 §. Tarkemmat säännökset. Lisättäväksi ehdotetussa pykälän 2 momentin 12 kohdassa säädetään sisäministeriön oikeudesta antaa tarkempia säännöksiä maksusta, joka peritään virka-avun pyytäjältä. Edellä yleisperusteluissa esittämänsä viitaten hallintovaliokunta ehdottaa, että sisäministeriön asetuksenantovaltuus rajataan tarkemmin koskemaan virka-avun pyytäjältä perittävän maksun suuruutta.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 151/2022 vp sisältyvät 2.—14. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 151/2022 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hylkää toimenpidealoitteen TPA 69/2021 vp.

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2022 vp

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

poliisilain 9 luvun 1 ja 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:n otsikko ja 10 §:n 2 momentti, sellaisena kuin niistä on viimeksi mainittu 10 §:n 2 momentti laissa 581/2019, sekä lisätään 9 luvun 1 §:ään uusi 4 —6 momentti seuraavasti:

9 luku

Erinäiset säännökset

1 §

Poliisin antama virka-apu ja sen maksullisuus

Virka-avun pyytäjä vastaa virka-avusta perittävästä maksusta, jollei laissa toisin säädetä. Päätöksen perittävästä maksusta tekee 3 momentissa tarkoitettu päällystöön kuuluva poliisimies, jollei laissa toisin säädetä.

Maksun suuruus määritetään siitä virka-avusta aiheutuvien kustannusten perusteella. Edellä 2 momentissa tarkoitettu virka-avusta aiheutuva maksu voidaan kuitenkin jättää perimättä, jos se on perusteltua sosiaalisista, taloudellisista tai muista näihin verrattavista henkilökohtaisista syistä.

Virka-avun maksullisuutta koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa. Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa.

10 §

Tarkemmat säännökset

Sisäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

1) poliisimiehen aseman ilmaisemisesta ja poliisimiehen yksilöimisestä huolehtimisesta;

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2022 vp

- 2) haltuun otetun omaisuuden säilyttämisestä;
- 3) poliisitutkinnan suorittamisesta;
- 4) kulkuneuvon pysäyttämiseksi käytettävistä merkeistä ja menetelmistä;
- 5) automaattisesta tieliikenteen valvonnasta;
- 6) voimakeinojen käytön määritelmästä, voimankäyttökoulutuksesta, voimankäytön harjoittelusta ja seurannasta, oikeudesta kantaa voimankäyttövälineitä, voimankäyttövälineiden säilyttämisestä sekä voimakeinojen käytön valvonnasta;
- 7) eläimen kiinniottamisesta, säilyttämisestä ja lopettamisesta;
- 8) virka-apun antamisesta muulle kuin Tullille tai Rajavartiolaitokselle;
- 9) poliisitoimenpiteiden kirjaamisesta;
- 10) turvatarkastustoimenpiteiden teknisestä toteuttamisesta ja turvatarkastusten käytännön järjestämisestä sekä turvatarkastuksista järjestettävästä koulutuksesta;
- 11) virkapuvun mallista ja sen yhteydessä käytettävistä merkeistä sekä siitä, milloin virkatehtävän laatu tai luonne edellyttää virkapuvun käyttöä;
- 12) ~~maksusta, joka peritään~~ virka-apun pyytäjältä **perittävän maksun suuruudesta**.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 22 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) 22 §:ään sellaisena kuin se on laissa 603/2022, uusi 2 momentti jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi seuraavasti:

22 §

Hyvinvointialueen oikeus saada virka-apua

Hyvinvointialueen ja Helsingin kaupungin sosiaalihuollon viranomaisella on lastensuojelutehtävässä ja sosiaalihuoltolain 12 §:n 1 momentissa tarkoitettussa kiireellisessä tehtävässä oikeus saada poliisilta poliisilain (872/2011) mukaista virka-apua maksutta.

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2022 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

mielenterveyslain 31 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään mielenterveyslain (1116/1990) 31 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 438/2014, 20/2016 ja 583/2022, uusi 4 momentti seuraavasti:

31 §

Poliisin virka-apu

Poliisin antama virka-apu 1—3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa on maksutonta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

vankeuslain 1 luvun 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vankeuslain (767/2005) 1 luvun 11 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 809/2011, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2022 vp

1 luku

Yleiset säännökset vankeuden täytäntöönpanosta

11 §

Virka-apu

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehellä on oikeus saada virkatehtävän suorittamiseksi poliisilta poliisilain (872/2011) mukaista virka-apua maksutta.

Virka-avun antamisesta poliisille säädetään poliisilaissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

valvotusta koevapaudesta annetun lain 38 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan valvotusta koevapaudesta annetun lain (629/2013) 38 § seuraavasti:

38 §

Virka-apu

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehellä on oikeus saada virkatehtävänsä suorittamiseksi poliisilta poliisilain (872/2011) mukaista virka-apua maksutta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain 24 ja 35 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain (400/2015) 24 §:n 1 momentti ja 35 § seuraavasti:

24 §

Nouto yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanon edellyttämään tapaamiseen

Jos ehdollista vankeutta, jonka tehosteeksi on tuomittu valvontaan, tai nuorisorangaistusta suorittava taikka ehdonalaiseen vapauteen päästetty, joka on asetettu valvontaan, jättää ilman valvojan tai apuvalvojan tiedossa olevaa hyväksyttävää syytä saapumatta valvontatapaamiseen tai vastaavanlaiseen tilaisuuteen, ja on todennäköistä, että hän pyrkii välttelemään tapaamista, hänet voidaan noutaa valvojan tai apuvalvojan määräämään seuraavaan tapaamiseen. Poliisin on annettava noudon toteuttamiseksi virka-apua, jollei noutotoimenpiteitä ole pidettävä selvästi epätarjoituksenmukaisina. Virka-apu on maksutonta.

35 §

Virka-apu

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehellä on oikeus saada virkatehtävänsä suorittamiseksi poliisilta poliisilain (872/2011) mukaista virka-apua maksutta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

yhdistelmärangaistuksen täytäntöönpanosta annetun lain 20 ja 30 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhdistelmärangaistuksen täytäntöönpanosta annetun lain (801/2017) 20 §:n 1 momentti ja 30 § seuraavasti:

20 §

Nouto velvollisuuksien rikkomisen selvittämiseksi

Jos valvottava jättää ilman Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen tiedossa olevaa hyväksyttävää syytä saapumatta valvontatapaamiseen tai hänen epäillään muulla tavoin rikkoneen rangaistusajan suunnitelmassa määrättyjä velvollisuuksiaan ja on todennäköistä, että hän pyrkii välttelemään asian selvittämistä, hänet voidaan asian selvittämiseksi noutaa Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen määräämään seuraavaan tapaamiseen. Poliisin on annettava noudon toteuttamiseksi virka-apua, jollei noutoa ole pidettävä selvästi epätarkoituksenmukaisena. Virka-apu on maksutonta.

30 §

Virka-apu

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehellä on oikeus saada virkatehtävänsä suorittamiseksi poliisilta poliisilain (872/2011) mukaista virka-apua.

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehellä on oikeus 16 ja 19 §:ssä tarkoitettua säilöönottoa varten saada virka-apua pidättämiseen oikeutetulta virkamieheltä.

Poliisin antama virka-apu 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa virkatehtävissä on maksutonta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

pakkokeinolain 2 luvun 12 j §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan pakkokeinolain (806/2011) 2 luvun 12 j §, sellaisena kuin se on laissa 101/2018, seuraavasti:

2 luku

Kiinniottaminen, pidättäminen, vangitseminen ja tutkinta-aresti

12 j §

Virka-apu

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehellä on oikeus saada virkatehtävän suorittamiseksi poliisilta poliisilain (872/2011) mukaista virka-apua maksutta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki

ulosottoaaren 3 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulosottoaaren (705/2007) 3 luvun 23 §:n 3 momentti, 24, 82, 83 ja 108 §, sellaisena kuin niistä on 108 § osaksi laissa 778/2019 seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2022 vp

3 luku

Yleiset menettelysäännökset

23 §

Julkisuus, läsnäolo ja järjestyksenpito

Jos toimituksessa läsnä oleva estää täytäntöönpanon asianmukaisen toimittamisen, ulosottomies saa kehottaa häntä poistumaan toimituspaikalta, ei kuitenkaan ketään häätöä lukuun ottamatta vakituisesta asunnostaan. Jollei kehotusta noudateta, ulosottomies voi pyytää poliisilta virka-apua tai ohjata itse henkilön pois paikalta. Poliisin antama virka-apu ulosottomiehelle on maksutonta. Voimakeinoista säädetään 83 §:ssä.

24 §

Henkilötietojen ilmoittamisvelvollisuus

Jos se on täytäntöönpanon toimittamiseksi tarpeen, ulosottomies saa selvittää henkilön henkilöllisyyden. Jokainen, joka on toimituspaikalla, on ulosottomiehen sitä tiedustellessa velvollinen ilmoittamaan nimensä ja osoitteensa. Jollei mainittuja tietoja ilmoiteta, ulosottomies voi pyytää poliisilta virka-apua henkilöllisyyden selvittämiseksi.

Poliisin antama virka-apu ulosottomiehelle on maksutonta.

82 §

Voimakeinot täytäntöönpanon toimittamiseksi

Ulosottomiehellä on oikeus etsiessään ulosmittauskelpoista omaisuutta, muuta täytäntöönpanon kohdetta tai asiassa selvitystä taikka päästäkseen täytäntöönpanon edellyttämiin tiloihin tarvittaessa avata tai avauttaa lukkoja ja ovia sekä täytäntöönpanon toimittamiseksi käyttää muita vastaavia voimakeinoja siinä määrin kuin niitä voidaan olosuhteet huomioon ottaen pitää perusteltuina sekä saada poliisilta virka-apua maksutta. Asianomaiselle on kuitenkin varattava tilaisuus toimia itse, jollei täytäntöönpano sen johdosta vaarannu.

83 §

Henkilöön kohdistuvat voimakeinot

Jos ulosottomies kohtaa vastarintaa, jolla pyritään estämään täytäntöönpano tai sitä tuntuvasti vaikeuttamaan, ulosottomiehellä on oikeus saada poliisilta virka-apua maksutta. Ulosottomies saa vastarintaa kohdatessaan itsekin käyttää sellaisia vastarinnan murtamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita täytäntöönpanotehtävän laatu, vastarinnan vaarallisuus sekä tilanne muutoinkin huomioon ottaen voidaan pitää puolustettavina.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2022 vp

108 §

Virka-apu muulta viranomaiselta

Poliisi ja muu viranomainen ovat velvollisia antamaan ulosottomiehelle täytäntöönpanossa tarpeellista virka-apua.

Ulosottoylitarkastaja saa pyytää virka-apua muulta viranomaiselta, jos asia on kiireellinen. Poliisin antama virka-apu on maksutonta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

asevelvollisuuslain 125 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan asevelvollisuuslain (1438/2007) 125 §, sellaisena kuin se on laissa 147/2010, seuraavasti:

125 §

Poliisin antama virka-apu

Aluetoimiston pyynnöstä poliisi noutaa maksutta ilman laillista estettä pois jääneen asevelvollisen kutsuntaan, aluetoimiston määräämään tarkastukseen tai palvelukseen taikka antaa asevelvolliselle määräyksen ilmoittautua aluetoimistossa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

11.

Laki

sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain 38 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain (255/2014) 38 a §, sellaisena kuin se on laissa 689/2021, seuraavasti:

38 a §

Poliisin, Rajavartiolaitoksen ja Tullin virka-apu Puolustusvoimille

Puolustusvoimilla on oikeus saada poliisilta, Rajavartiolaitokselta ja Tullilta tarpeellista virka-apua tässä laissa säädetyn rikosten selvittämiseen liittyvän tehtävän suorittamiseksi. Puolustusvoimilla on oikeus saada virka-apua, jos virka-avun antaminen voi tapahtua vaarantamatta virka-apua antavalle viranomaiselle säädettyjen muiden tehtävien suorittamista.

Poliisin antama virka-apu puolustusvoimille on maksutonta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

12.

Laki

siviilipalveluslain 103 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan siviilipalveluslain (1446/2007) 103 §:n 1 momentti seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2022 vp

103 §

Poliisin virka-apu siviilipalvelusvelvollisen toimittamiseksi palvelukseen

Jos siviilipalvelusvelvollinen jättää saapumatta palvelukseen tai lopettaa sen, siviilipalveluspaikan on ilman aiheetonta viivytystä pyydettyä siviilipalvelusvelvollisen kotipaikkakunnan tai siviilipalveluspaikan sijaintipaikkakunnan poliisilta virka-apua hänen etsimiseksi ja palvelukseen toimittamiseksi. Poliisin antama virka-apu siviilipalveluspaikalle on maksutonta. Poliisin on tarvittaessa ryhdyttävä toimenpiteisiin tavoittamatta jääneen siviilipalvelusvelvollisen etsintäkuuluttamiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

13.

Laki

työtapaturma- ja ammattitautilain 253 ja 254 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 253 §:n 2 momentti ja 254 § seuraavasti:

253 §

Vakuutusyhtiön ja Tapaturmavakuutuskeskuksen valvontaan liittyvä tarkastusoikeus

Tarkastuksen tekemistä varten vakuutusyhtiöllä ja Tapaturmavakuutuskeskuksella on oikeus saada virka-apua poliisilta ja muilta viranomaisilta. Poliisin antama virka-apu on vakuutusyhtiölle ja Tapaturmavakuutuskeskukselle on maksutonta.

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2022 vp

254 §

Tietojen tarkastaminen työnantajan asiakirjoista

Vakuutuslaitoksella on oikeus tarkastaa työnantajan asiakirjoista työnantajan tämän lain mukaisen tietojenantovelvollisuuden piiriin kuuluvien tietojen oikeellisuus. Vakuutuslaitoksella on oikeus saada poliisilta ja muulta viranomaiselta virka-apua edellä tarkoitettujen tietojen saamiseksi. Poliisin antama virka-apu on vakuutuslaitokselle maksutonta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

14.

Laki

eräiden poliisin virka-apukustannusten korvaamisesta annetun lain kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan eräiden poliisin virka-apukustannusten korvaamisesta annettu laki (259/1956).

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2022 vp

Helsingissä 10.11.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Riikka Purra ps
varapuheenjohtaja Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Hanna Holopainen vihr
jäsen Hanna Huttunen kesk
jäsen Mikko Kärnä kesk
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Mari Rantanen ps
jäsen Matti Semi vas
jäsen Heikki Vestman kok
jäsen Heidi Viljanen sd
varajäsen Veijo Niemi ps
varajäsen Ben Zyskowicz kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Sanna Helopuro